

Batılı Bir Mutasavvıf RenéGuénon

*¹Hayriye Bağ, Karabük Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-9172-3922,
hayriyebg@hotmail.com

Öz

Bu çalışmada Mustafa Tahralı'nın "Çağ ve Hakikat" isimli eseri tahlil edilmiştir. "Çağ ve Hakikat" adlı eser Mustafa Tahralı'nın RenéGuénon hakkındaki çalışmalarını ve RenéGuénon'dan seçme makale ve yorumları içerir. Tahralı söz konusu kitapta Guénon ile ilgili pek çok materyale yer vermiştir. Fransız bir mutasavvıf olan Guénon, eserlerinde Doğu-Batı karşılaştırması yaparak Doğu'nun üstünlüğünü pek çok açıdan vurgulamıştır. Dolayısıyla ona göre kurtuluşa ancak İslâm, Hint ve Çin medeniyetlerinin başını çektiği Doğu vasıtasıyla ulaşılabilir. RenéGuénon'un hakikati tek olarak görmesi ve bu hakikatin de ancak Doğu medeniyetlerinde bulunduğunu savunması düşüncelerinin özünü oluşturur.

Anahtar Kelimeler: RenéGuénon, Doğu-Batı, Hakikat

A Western Sufi RenéGuénon

Abstract

In this study, the work named "ÇağveHakikat (Age and Truth)" of Mustafa Tahralı was analyzed. The work titled "ÇağveHakikat (Age and Truth)" includes Mustafa Tahralı's work on RenéGuénon, and selected articles and comments from RenéGuénon. Tahralı included many materials related to Guénon in the book. Guénon, a French Sufi, emphasized the superiority of the East in many ways by making an East-West comparison in his works. According to him, salvation can only be achieved through the East, led by Islamic, Indian and Chinese civilizations. The essence of his thoughts is that RenéGuénon sees truth as one and defends that truth is only in Eastern civilizations.

Keywords: RenéGuénon, East-West, Truth

*¹Hayriye Bağ, Karabük Üniversitesi, Temel İslâm Bilimleri. hayriyebg@hotmail.com

(Bu yazı YoungAcademia, Server Genç Hanımlar Derneği ve İdeal Bilge Gençlik Spor ve İzcilik Kulübü Derneği iş birliğinde Dr. Sema Noyan yönetiminde "Karşılaştırmalı Doğu- Batı Yazarlık Atölyesi" kapsamında üretilmiştir.)

Konya’da doğan, ilk, orta ve lise tahsilini Konya’da yapan Mustafa Tahralı, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nden mezun oldu. Daha sonra doktorasını yapmak için Paris’e gitti. Akademik çalışmalarında özellikle tasavvuf alanında yoğunlaştı. “Kubbealtı Lugatı”, “Misalli Büyük Türkçe Sözlük”te Arapça ve Farsça kelimelerin etimolojisinde çalışmalar yaptı. “Ahmed er-Rifâi Hayatı, Eserleri ve Tarîkatı” isimli doktora tezini yazdı. Doktora tezinin haricinde tasavvuf, dinî musikî, vahdet-i vücûd, ve Türk edebiyatı ile ilgili kitap, makale, yazılar yazmış ve yine bu gibi konularda tercümelemler yapmıştır.

Mustafa Tahralı’nın “Çağ ve Hakikat(2018)”kitabı Fransa’da henüz doktora talebesiyken ismini duyduğu Fransız Müslüman âlim RenéGuénon’un hayatı, eserleri, tasavvuf düşüncesi ve diğer çalışmalarını konu alır. Söz konusu eser, beş bölüm, 382 sayfadan oluşmaktadır. Ayrıca kitapta ana bölümler pek çok alt başlığa ayrılmış, bu başlıklarda farklı konular işlenmiştir. Yazar, giriş kısmında, Türkiye’de RenéGuénon çalışmaları hakkında bilgi verir. Özellikle Guénon’un kullandığı kavramların Türkçeye doğru bir şekilde çevrilmesi konusunda hassasiyet gösterir. Böylece okuyucu Tahralı’nın yorumlarıyla, RenéGuénon gibi değerli bir âlimin fikirlerini mütalaa etme fırsatı elde eder. “Çağ ve Hakikat”kitabı Guénon hakkında Türkiye’de çıkan ilk haber metninden, onunla ilgili eser veren diğer yazarlara; Tahralı’nın Guénon hakkındaki röportajından, Guénon’un eserlerinden kesitlere kadar pek çok parçadan oluşur. Tahralı, kitabının birinci bölümünde Guénon’un hayatı ve eserleri hakkında bilgi verir. İkinci, üçüncü ve dördüncü bölümlerde ise Guénon’un “İslam Tasavvufu”, “Tevhid”, “Nefsini Bil”, “Kuş Dili”, “Kozmik Devirler Doktrini Hakkında Birkaç Söz” gibi pek çok yazısının tercümelerine yer verir.

“Çağ ve Hakikat” kitabını okurlara tanıtmak istememizin sebebi, hem RenéGuénon’u tanımak isteyenlere böyle bir kitabın varlığını bildirmek, hem de Doğu-Batı zemininde RenéGuénon’la ortak düşüncelere sahip Necip Fâzıl Kısakürek, Peyami Safa, Sâmîha Ayverdi gibi Türk mütefekkirlerinin de mütalaalarına yer veren bu kitabın konusunu okura aktarmaktır. Böylece tüm bu şahsiyetlerin buluştuğu ortak noktaların, Doğu ve Batı medeniyetlerine ilgi duyan okuyucuların dikkatini çekeceğine inanıyoruz.

RenéGuénon'un eserlerinin çoğu tercüme edilmesine rağmen, “Çağ ve Hakikat” kitabı gibi Guénon'un hayatını, fikirlerini ve hatta onunla ilgili diğer materyalleri derli toplu ele alan kapsamlı bir eser mevcut değildi. Bu nedenle “Çağ ve Hakikat” kitabı Guénon'u bütün yönleriyle tanımak isteyen ilgili okuyucular için faydalı bir eser mahiyetindedir.

Tahralı, “Guénon” ismini ilk kez Muhammed Hamidullah'ın bir konferansında duyar. Ardından dikkatini çeken bu önemli şahsiyeti araştırması ve tüm eserlerini bulup okumasıyla serüveni başlar. Başlangıçta hem Fransızcasının zayıf olması hem de Guénon'un kullandığı terimler, Tahralı'nın, Guénon'un tasavvuf düşüncelerini kavramasını zorlaştırır. Fakat derine indikçe, Batı'da Doğu'yu hakikatiyle kavrayan bu âlimi, yakından tanıma ve tanıtma arzusu artar. Türkiye'de bazı isimler, daha önce RenéGuénon'u kısaca tanıtmış ve hakkında çeşitli yazılar yazmıştır. Fakat Tahralı, Guénon'un takipçilerinden Hamid Valsan gibi bazı kişilerle tanışmış ve onlardan edindiği bilgilere de kitabında yer vermiştir. Böylece “Çağ ve Hakikat” kitabıyla okur, Guénon hakkında güvenilir ve geniş bir bilgi edinme imkânı elde eder.

RenéGuénon (Abdülvâhid Yahya, ö.1951) 1900-1930 yılları arasında Fransa'da okumuştur. 23-24 yaşlarında Abdülhâdi vasıtasıyla Abdurrahman İliş el-Kebîr'e intisab ederek Şâzelî tarikatına girer, Müslüman olur ve Abdülvâhid Yahya ismini alır. Guénon, eserlerini özellikle bu dönem itibarıyla yazmaya başlar ve Fransa'da ilgiyle okunarak büyük bir takipçi kitlesine sahip olur. RenéGuénon eserlerinde metafizik, teoloji, felsefe, tasavvuf gibi konuların üzerinde durarak, bu kavramları Doğu-Batı karşılaştırmalı olarak verir.

Guénon, bazı eserleri temin için Mısır'a seyahat eder. Fakat Fransa'da ailesinden kimsenin kalmaması sebebiyle Mısır'da temelli kalmaya karar verir. Ancak burada da takipçileriyle irtibatını koparmaz ve onlarla mektup vasıtasıyla haberleşir. Guénon savunduğu hakikati, eserleri ve mektupları vasıtasıyla anlatmaya devam eder. Onun en önemli eserlerinden ikisi olan “Modern Dünyanın Bunalımı” ve “Doğu ve Batı”yı burada zikredebiliriz. RenéGuénon hakkında belki de en dikkat çekici yazılardan birisi 1938 yılında Cumhuriyet Gazetesi'nde yayımlanan haber metnidir. Bu metin şu şekilde başlamaktadır: “Sekiz senedir kaybolan bir Fransız âlimi M. RenéGuénon Mısır'ın meşhur Ezher Medresesi'nde bulundu. Bugünlerde, beklenmeyen bir haber, Paris'te mühim akislerle çalkalandı: Sekiz seneden beri izi bulunamayan büyük Fransız filozofu RenéGuénon bulunmuş ve Mısır'da Ezher Medresesi'nde talebe imiş!” (Tahralı, 2018, s. 347) Büyük bir filozof ve yazarın, Mısır'da kendi halinde bir talebe olarak hayatına devam etmesi, herkesin dikkatini çekmiş ve görüldüğü üzere bir habere de konu olmuştur.

Tahralı, kitabında, yukarıda da belirtildiği gibi RenéGuénon'un çevirilerine geçmeden önce konunun iyi kavranması açısından bazı terimlerin izahlarına yer verir. Örneğin, "tradition" kelimesi bu yönüyle Guénon'un eserlerinde sık geçen önemli bir kavramdır. Tahralı bu kelimeyi "din", "an'ane" şeklinde açıklar. An'enenin kaynağı ise beşer üstü yani ilâhîdir. Guénon'a göre; Doğu, an'anelerine sahip çıktığı için karanlık çağın kurtuluşu ondadır. Batı'da bulunan modern felsefe ise rasyonalizm, pragmatizm, pozitivism gibi düşünce sistemleriyle hep bu dünyada kalmış ve beşer-üstüne geçememiş profan (dünyevi, maddi) bir sistemdir. Her şeyi akıl ve his ile sınırlandıran bu anlayış ise şüphesiz insanlığı felakete götürecektir.

Guénon İslam, Hint ve Çin medeniyetlerinin başını çektiği "Doğu" ve modernizmin savunucusu olan "Batı"nın karşılaştırmasını yapan bir mutasavvıftır. O eserlerinde özellikle Hint metafiziğine yer vererek görüşlerini açıklamaya çalışır. Fakat bunları da İslâm tasavvufundaki an'anelerle özdeşleştirmiş ve ortak yönlerini ortaya koymuştur. Ona göre hakikat birdir ve Doğu medeniyetleri bu hakikatin peşindedir. Guénon İslâm, Hint ve Çin medeniyetlerinin ve hatta tüm dinlerin kaynağında "tevhit" olduğunu vurgular. Nitekim onun bahsettiği kaynak "ilâhî"dir. Batı medeniyeti her şeyi beşerî plana indirgemek emeli içerisindedir. Guénon'a göre bunu Batı'ya anlatmak için Hint medeniyetini temele almak belki de daha münasiptir. Böylece daha önyargısız ve daha saf şekilde düşünceler aktarılabilir. Yani RenéGuénon mutasavvıf olmasına karşın eserlerinin çoğu İslâm tasavvufu değil Hindû doktrinler ağırlıklıdır. Tahralı bu konuda, hakikat arayışı içinde olan Avrupalılar için, ırka dayalı bir din olan Hinduizm yerine İslâmiyet'in daha uygun olduğunu belirtir. Guénon'un önemli amaçlarından biri de dinlerin özünde bulunan "tevhid" inancını vurgulamak ve dünyevî anlayış sahiplerinin dikkatini çekmektir. Bu nedenle de Guénon, eserlerinde "tevhit", "vahdet-i vücûd", "hakikat" gibi önemli tasavvufî terimlere sıkça değinmektedir. Nitekim, Guénon'un Batılı kimliği, Doğu Batı karşılaştırması hakkındaki değerlendirmeleri, entelektüel birikimi ve özellikle mutasavvıf kişiliği oldukça ilgi çekicidir.

Onun savunduğu şeyin özü, Doğu medeniyetinin Batı karşısındaki üstünlüğüdür. Orta Doğu'da Hint medeniyeti, Uzak Doğu'da Çin medeniyeti ve Yakın Doğu'da İslâm tasavvufu, Doğu medeniyetini temsil eder. Guénon'un tüm eserlerinde görüldüğü üzere o Doğu ve Batı'yı yani Hıristiyanlık ve Yahudilik ile İslâm, Hinduizm ve Taoizm'i karşılaştırmıştır. Ona göre Batı, din anlayışının içini boşalttığı için doğu ile arasında anlayış ve kavrayış farkı oluşmuştur. Doğu'da ruh ve maneviyat varken Batı'da yalnızca maddiyat ve dünya vardır. Ayrıca Guénon makalelerinde "Kuş Dili", "Yapı Sembolizmi", "Demokrasi" gibi konuları farklı bir bakış

açısıyla işler, günlük hayatta karşılaştığımız olağan gibi görünen durumların altındaki manevî yönü ve hakîkati okurlarına sunar.

Guénon'a göre Orta Çağ'da Hıristiyanlık, henüz Doğu ile özdeşleşen ruha sahipti, ancak Aydınlanma Çağı ile birlikte Batı, dini ikinci plana atarak maddeye önem vermeye başlar. Batı, kendini ve hatta tüm dünyayı kurtarmak istiyorsa mutlaka bu ruhu aramak yani sadece izleri kalan an'anesini tekrar canlandırmak zorundadır. Fakat Guénon, bu canlanmaya pek ihtimal vermez. Ona göre hakîkate ancak Doğu medeniyetlerinde var olan cevherle ulaşılabilir.

Guénon yazılarında mistisizm ile tasavvufun arasındaki farka da değinir. Mistisizmin, Batı yani Hıristiyanlık, tasavvufun ise Doğu kaynaklı olduğunu düşünür, bu konuda da Doğu'yu savunur. Ona göre Batı, bilgi bakımından hiçbir şeyi Doğu'ya vermemiştir. Guénon, bugün yapılan en büyük hataların başında, tasavvuf ile mistisizmin uzlaştırılma çabasının geldiğini söyler. Mistisizm, dinin sadece zâhiri yönüdür ve hiçbir zaman tasavvufun rolünü üstlenemez. O her yönden tasavvuftan farklıdır. Mistisizmde herhangi bir metot mevcut değildir, bu yönüyle tamamen pasif bir müessesedir. Tasavvuf yolunda ise belirli bir metotla ilerleme imkânı vardır ve bu yolculukta ferdin çabası, çalışması ve aktifliği önemli rol oynamaktadır.

Derûni öğretim, Batı'da ortaya çıkan felsefeden önce Doğu'da mevcuttur. Günümüzde zâhirî ilimleri temsil eden kimya, geometri, astronomi gibi ilimlerin çoğunun menşei derûnîdir. Hatta bu ilimlerin zâhir kısmı daha arka plandadır. Modernizm ile birlikte bu ilimlerin sadece maddî tarafı kalmış, gözle görülmeyen ya da hissedilemeyen her şey bir kenara itilmiştir. Neticede astroloji ve simya kaybolmuş bunların yalnız maddî yönü olan astronomi ve kimya kalmıştır. Hatta zamanımızda bu ilimlerin zâhirî kısımları bir büyü, hurafe ve falcılık olarak görülmektedir. Guénon, bu maddî ilimlerle hakîkatin elde edilebilmesini ise imkânsız olarak görür.

Guénon'a göre modernizm ile hakîkat taban tabana zıttır: "Modern insan hakîkatin seviyesine yükselmek yerine, hakîkati kendi seviyesine indirgemek istemektedir." (Tahralı, 2018, s. 296). Sonuç olarak Batı medeniyeti Hıristiyan bir topluluk olmayıp, tamamen dine karşıdır. Çünkü Hıristiyanlık da an'anevi bir müessesedir. Hatta Guénon, Batı'nın gerçek Hıristiyanlığa tekrar dönmesini olumlu bir adım olarak yorumlar.

RenéGuénon, makalelerinde zaman tasnifine de yer vermiştir. Ona göre zaman, Orta Çağ öncesi ve sonrası olarak ikiye ayrılır. Orta Çağ'dan sonra Batı'da an'anevi/tasavvufî hiçbir değer

kalmamış, ilimler en alçak düzeye indirgenmiştir. Neticede Batı'nın üstünlük olarak gördüğü maddî zenginlik, aslında onların en büyük kayıpları olmuştur.

19. yüzyılda artan oryantizm çalışmaları ve Doğu kültür ve medeniyetine olan merak, RenéGuénon'u da etkilemiştir. Guénon'a göre Batı, hâlihazırda Doğu'nun karşıtı kabul edilmesine rağmen, oryantistler, yüzeysel ve yanlış denilebilecek bir surette Doğu'yu şekillendirmektedirler. Batı, asıl kurtuluşun gerçekleşeceği Doğu'yu yakından tanımak için istek duymamış, Doğu hakkında incelemelerde bulunan oryantistler de taraflı ve yüzeysel araştırmalarıyla yarar sağlamaktan çok dine ve Doğu kültürüne zarar vermişlerdir. Üstelik "Batılılaşmış Doğular", hakîkatin üzerinin her geçen gün daha fazla örtülmesine yol açmaktadır. Eserin başlarında da değinildiği üzere, büyük medeniyetimizin tökezlemesiyle birlikte, yeniden ayağa kalkmaya çalışmak yerine, "Batılılaşmak ve modernleşmek" kavramlarına tutunmak taklitçilikten başka bir şey değildir. Batı, yalnız kendini değil tüm dünyayı felakete sürüklemeye başlar. Guénon eserlerinde her yönden Batı'nın tenkidini yapar ve Doğu'nun üstünlüğünü farklı pencerelerden açıklamaya çalışır. O, eserleriyle hakîkatin gün yüzüne çıkmasını, insanlara bir katkısının olmasını umar.

15 Kasım 1886 tarihinde Fransa'da hayata gözlerini açan RenéGuénon, "7 Ocak 1951 günü saat 23.00'da 'Allah Allah' diyerek son nefesini verdi." (Tahralı, 2018, s.47). O hayatının sonuna kadar hakîkati ve ona ulaşma yollarını anlatmaya çalışmıştır.

"Çağ ve Hakîkat" kitabı hakkında bazı dikkatlerden söz etmek gerekirse, kitapta birçok düşünürün görüşlerine yer verilmesi, okuyucuların dikkatli bir okuma yapması gerektiğini işaret etmektedir. Ayrıca RenéGuénon'un tercümeleminin olduğu kısımlarda bazı konu başlıkları sık karşılaşılan konular olmaması dolayısıyla okuyucuya yabancı ve zor gelebilir. Fakat RenéGuénon'un fikirlerini aktarmak için kullanılan alışılmadık terim ve meseleler Tahralı'nın açıklayıcı anlatım tarzı vesilesiyle rahatlıkla anlaşılabilir. Denilebilir ki, RenéGuénon'un çevirisi yapılmış diğer eserlerini daha iyi anlamak için Tahralı'nın söz konusu eseri anahtar niteliğindedir.

Eser bir düşünürü pek çok yönden tanıtmak amacıyla muhteva yönünden oldukça geniş tutulmuştur. Kitabın, okurun işini kolaylaştıracak yönü ise hem Tahralı'nın hem de Guénon'un dillerinin sade ve anlaşılır olması, ana fikrin ve savunulan düşüncenin sık sık tekrarlanması, farklı örneklerle ana fikrin tekrarlanarak vurgulanmasıdır. Aynı zamanda Tahralı, bazı akademik ve yabancı terimleri RenéGuénon'un bakış açısıyla dikkatlice açıklamış ve yanlış

anlaşılmayı önlemiştir. Tahralı, bu kitapta RenéGuénon'un fikirlerini ve eserlerinin tercümelerini bizzat aktardığı için, düşünceler zaman zaman tekrarlanmış gibi görünebilir. Aslında bu, Guénon'un fikirlerinin dönüp dolaşp aynı noktayı işaret etmesinden kaynaklanır. Kitabın iyi yanlarından bir diğeri de ayrıntılı dipnotlara yer verilmesidir. Bu sayede okurun konu hakkında merak ettiği birçok husus, planlı ve sistematik olarak cevaplanmış olur.

Netice olarak Doğu-Batı karşılaştırmasının pek çok alt dala birlikte işlendiği bu kitap alanında önemli bir çalışmadır. Batıda, Doğu'nun üstünlüğünü savunan ve etkili bir şahsiyet olan RenéGuénon'un hayat hikâyesini ve eserlerini okumak, okurların bakış açısını zenginleştirerek, ilim dallarının ve dinlerin hakikatine dâir merak ettikleri konularda kendilerine farklı açılımlar kazandıracaktır. Modernleşme, Batılılaşma, sekülerleşme gibi kavramların her geçen gün daha fazla etrafımızı sarmasıyla birlikte, sorunlarımızın çözümü için özümüze dönmek, geçmişimize bakmak ve Guénon gibi yazarların düşüncelerini mütalaa etmek muhakkak ki bize çok şey katacaktır.

KAYNAKÇA

- [1].Tahralı, M. (2018). *Çağ ve Hakikat, Seçme Makaleler ve Yorumlar*, İstanbul: Kubbealtı.